

Helmi Nurminen

MUSIIKKIKASVATUS PIRKANMAALAISTEN KAUPUNKIEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMISSA

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Huhtikuu 2024

TIIVISTELMÄ

Helmi Nurminen: Musiikkikasvatus Pirkanmaalaisten kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteen ja kulttuurin tiedekunta
Huhtikuu 2024

Tässä kandidaatintutkielmassa on tavoitteena selvittää, miten musiikkikasvatus näkyy neljäntoista Pirkanmaalla sijaitsevan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman omassa osuudessa. Musiikkikasvatuksen näkyvyyttä havainnoidaan suhteessa musiikin merkitykseen lapsen oppimisessa, kehityksessä sekä hyvinvoinnissa.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä. Tutkimuksen aineisto saatiin tutkimalla ja perehtymällä pirkanmaalaisten kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmiin. Tutkimukseen valikoitui ne Pirkanmaalla sijaitsevat kaupungit, joiden varhaiskasvatussuunnitelmien omassa osuudessa oli mainintoja musiikista. Tutkimusaineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Analyysi suoritettiin tekemällä aineistojen pohjalta taulukoita, joista tuloksia selviää.

Tutkimustuloksista selvisi, että monessa Pirkanmaan kaupungissa musiikkikasvatuksessa pidetään samoja asioita tärkeänä. Aineistosta selvisi, että merkittävää on musiikki kokemuksina ja elämyksiä sekä luovana ja tärkeänä ilmaisun keinona. Myös musiikilliset toimintatavat ja henkilöstön vahvuuksien hyödyntäminen koettiin tärkeänä. Monella kaupungilla oli myös musiikkiopisto yhteistyökumppanina. Tutkimustuloksia luokiteltiin niin musiikkikasvatuksen mainintojen kuin oppimisen alueiden mukaan. Pirkanmaan kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien omat maininnat musiikista olivat kahdeksassa kaupungissa ilmaisun monet muodot –oppimisen alueella. Yhdessä kaupungissa musiikkikasvatuksen maininta oli minä ja meidän yhteisömme -oppimisen alueella.

Avainsanat: Varhaiskasvatus, musiikkikasvatus, oppimisen alueet

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1	Musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa	6
2.2	Musiikkikasvatuksen merkitys	7
2.3	Musiikkikasvatuksen toteutuvuudesta	
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
3.1	Tutkimustehtävät ja tutkimuskysymykset	
3.2	Tutkimuksen lähestymistapa	
3.3	Aineiston valinta	
3.4	Aineiston analyysi	
4	TUTKIMUKSEN TULOKSET	
4.1	Musiikkikasvatuksen yksittäiset maininnat kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa	
4.2	Musiikkipainotus kaupunkikohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa	
4.3	Tulosten analyysi taulukoiden ja luokittelun keinoin	
5	POHDINTA	
5.1	Johtopäätelmät	
5.2	Tutkimuksen eettisyys	
5.3	Tutkimuksen luotettavuus	
	LÄHTEET	32

AINEISTOLÄHTEET

TAULUKOT

TAULUKKO 1.

TAULUKKO 2.

TAULUKKO 3.

1 JOHDANTO

Tutkielmassa analysoidaan tiettyjen Pirkanmaalla sijaitsevien kaupunkien omissa varhaiskasvatussuunnitelmissa olevaa musiikkikasvatusta sekä vertaillaan kaupunkien omia musiikkimainintoja toisiinsa. Tästä aineistosta ilmeneviä tuloksia vertaillaan suhteessa varhaiskasvatuksen musiikkikasvatusta ohjaaviin asiakirjoihin. Pirkanmaan kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmat ovat laajoja asiakirjoja, joissa kerrotaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteista sekä toiminnasta. Erityisen kiinnostunut olen siitä, miten musiikkikasvatus näkyy kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa kaupunkikohtaisissa osioissa. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten musiikkikasvatus on otettu huomioon pirkanmaalaisten kaupunkien omissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Pirkanmaalla sijaitsee kuntia sekä kaupunkeja 23, joista valitsin tutkittavaksi 14 kappaletta, joissa oli edes vähäisesti omaa mainintaa musiikkikasvatuksesta.

Opetushallituksen (2022) mukaan varhaiskasvatus on suomalaisen koulutusjärjestelmän osa, joka on tärkeä vaihe lapsen oppimiseen ja kasvuun nähden. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka pyrkii tukemaan lapsen oppimista ja sen edellytyksiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain pohjalta annettu määräys, joka velvoittaa laatimaan paikalliset ja lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat sekä toteuttamaan ne (Opetushallitus, 2022, 7).

Alkusysäys tähän aiheeseen tuli varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksen kokemuksista. Musiikkikasvatuksen vähäisyys ja huono laatu mietityttävät. Lisäksi kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien omat osuudet ovat musiikkikasvatuksen suhteen melko heikkoja. Tutkimukseen valittiin koko Pirkanmaa, jotta saadaan kattavampi ymmärrys kaupunkien omista varhaiskasvatussuunnitelmista. Erityisesti niiden kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmat kiinnostaa, joissa musiikkikasvatus näkyy

muutenkin, kuin vain Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2022) lainattuna.

Tutkimusaihe on merkittävä, sillä varhaiskasvatukseen kuuluu laadukas musiikkikasvatus, joka on jokaisen varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen oikeus. On tärkeää, että kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa näkyy ymmärrys musiikkikasvatuksen tärkeydestä, sillä se on osaltaan tukemassa lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Kuten Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) mainitaan, pyrkimyksenä varhaiskasvatuksessa on lapsen tavoitteellinen tukeminen musiikillisessa ilmaisussa (Opetushallitus, 2022, 44).

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä tutkimuksessa Pirkanmaalla sijaitsevien kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkikasvatusta tutkitaan, vertaillaan ja analysoidaan suhteessa toisiinsa sekä varhaiskasvatuksen asiakirjoihin, joissa on määritelty musiikkikasvatuksen olemusta ja laatua. Tutkimuksessa teoreettisena käsitteenä on musiikkikasvatus varhaiskasvatuksen kontekstissa. Tutkimusaihe on merkittävä, sillä musiikki tukee sekä kehittää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja oppimista (Kasallinen koulutuksen arviointikeskus [Karvi], 2019, 159).

Tutkimuksen taustoittamisessa käytin avuksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2022) sekä Varhaiskasvatuksen käsikirjan Lapsen musiikillinen maailma –osuutta (2020). Oli mielekästä valita varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja eli Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) tutkimukseen, sillä teoksena Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksen perusta. Varhaiskasvatuksen käsikirjan Lapsen musiikillinen maailma –kappaleessa kerrotaan musiikkikasvatuksen sekä sen vaikutuksen tärkeydestä lapsuudessa. Nämä dokumentit siis ohjaavat varhaiskasvatuksen toimintaa. Tutkimukseen sopii hyvin myös Karvin (2019) arvio sekä artikkeli, joissa pureudutaan varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksen ja henkilöstön välisiin yhteyksiin. Myös Rantalan (2014) väitöskirja tuo lisää näkökulmia musiikkikasvatukseen varhaiskasvatuksessa. Näiden pohjalta on järkevää tutkia kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkikasvatusosioita, jotta voidaan huomata musiikkikasvatuksen merkitys tutkimukseen valituissa kaupungeissa.

2.1 Musiikkikasvatus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) ilmaisun monet muodot – osuuden mukaan suomalaisessa varhaiskasvatuksessa musiikkikasvatuksen tavoitteena on saada musiikillisia kokemuksia lapsille ja vahvistaa lasten kiinnostusta sekä suhdetta musiikkiin kohtaan. Lapsille opetetaan leikinomaisen musiikkitoiminnan avulla musiikin lisäksi äänen voimakkuutta ja kestoja. Musiikkikasvatuksen toimintatapoja ovat muun muassa loruilu, laulaminen, erilaisten soittimien kokeilu, musiikin mukaan liikkuminen sekä musiikin kuuntelu. Lapset saavat musiikkikasvatuksen myötä kokemuksia esimerkiksi perussykkeistä ja keho-soittimista. Musiikkikasvatuksessa lapsia rohkaistaan ilmaisemaan musiikin herättämiä tunteita ja ajatuksia kuvallisesti ilmaisten, tanssien tai kertoen (Opetushallitus, 2022, 47). Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on tavoitteena monipuolisesti tuottaa lapsille musiikin iloa sekä tietoa ja taitoa siitä, mitä musiikki pitää sisällään. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) musiikkia on liitetty myös muihin oppimisen alueisiin ilmaisun monet muodot –alueen lisäksi. Näitä alueita ovat minä ja meidän yhteisömme sekä kasvan, liikun ja kehityn. Minä ja meidän yhteisömme -kappaleessa musiikkia hyödynnetään menneen ajan käsittelyssä. Kasvan, liikun ja kehityn –osiossa musiikki tuodaan ilmi musiikkiliikunnan kautta (Opetushallitus, 2022, 44–50). Kokemukset, taidot ja valmiudet sekä ilmaisu ja leikki luovat varhaista musiikin maailmaa, jossa lapset voivat kehittyä monipuolisesti (Rantala, 2014, 63).

2.2 Musiikkikasvatuksen merkitys

Musiikkikasvatuksen tärkeyden ymmärtäminen on olennainen osa varhaiskasvatustoiminnan suunnittelua. Lasten ensimmäisten elinvuosien aikana tapahtuvasta musiikkikasvatuksesta on tehty tutkimusta, josta selviää musiikin merkityksellisyys. Varhaisvuosien musiikkikasvatusta koskevan tutkimuksen tulokset osoittavat, kuinka musiikilla on keskeinen rooli lapsen kehityksen kannalta. (Ruokonen, Tervaniemi & Reunamo, 2021, 636). Tämän perusteella on tärkeää, että lapset saavat varhaiskasvatuksessa mahdollisuuden laadukkaaseen musiikkikasvatukseen.

Kotien lisäksi päiväkodeilla on suuri rooli musiikkikasvatuksen osalta. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää, että musiikkikasvatuksen perustana ovat lasten tarpeet sekä mielenkiinnon kohteet. Musiikkia voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa kasvamiseen musiikillisessa ilmaisussa, musiikin tietämyksessä sekä musiikin avulla. Musiikki avautuu lapsille mm. tuntemisen, havaitsemisen ja kuuntelemisen kautta. Musiikkikasvatus antaa lapsille mahdollisuuksia yksilölliseen ilmaisuun sekä yhteisölliseen vuorovaikuttamiseen. Edellytyksenä musiikkikasvatuksen laadulle ovat oppimisen alueista huolehtiminen, arviointi ja kehittäminen sekä suunnitelmallinen dokumentointi. (Ruokonen, 2020.) Rantala (2014) jakaa tutkimuksessaan musiikilliset työtavat laulamiseen, kuuntelemiseen, musiikkiliikuntaan, soittamiseen, eheyttämiseen sekä improvisointiin ja ilmaisuun (Rantala, 2014, 85). Tämä jako selkeyttää varhaiskasvatuksessa hyödynnettävät musiikilliset työtavat.

Varhaiskasvatuksessa musiikkikasvatusta voi toteuttaa esimerkiksi leikin, kuvallisen ilmaisun ja liikkeen avulla (Opetushallitus, 2022, 45). Lasten kokonaisvaltaisella toiminnalla, kuten liikkumisella, leikillä tai ilmaisumuodoilla on tärkeä merkitys lapsen musiikillisen ilmaisun rikastumiselle. Leikki on lapselle luontainen toimintatapa, joka luo lapselle musiikillisesti ajateltuna luontevan oppimisympäristön. Musiikki myös mahdollistaa kaikkien lasten osallisuuden, sillä jokaiselle lapselle löytyy sopiva toiminta, ja kaikki pystyvät vaikuttamaan yhteiseen musiikillisen tulkinnan syntymiseen. (Ruokonen, 2020.)

Musiikkikasvatuksen hyödyistä tehdyn tutkimuksen perusteella musiikkikasvatuksella on hyötyä lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Musiikkikasvatus vaikuttaa myönteisesti lasten oppimiseen sekä aivojen toimintaan. Lisäksi on huomattu musiikin edistävän tarkkaavaisuustaitoja. Musiikkikasvatus saattaa auttaa lapsia myös kognitiivisten taitojen sekä kielitaidon kehittämisessä. Tutkimuksen mukaan musiikilla on myös vaikutusta lapsen luovuuteen, sosiaaliseen toimimiseen sekä tunnetaitojen kehittämiseen. (Ruokonen, Tervaniemi & Reunamo, 2021, 637.) Musiikki luovana ja pedagogisena toimintatapana tukee lapsen hyvinvointia, oppimista sekä kehittymistä (Karvi, 2018, 54). Musiikilla on merkittävä rooli lapsen kehityksessä. Tutkimusten mukaan musiikin harjoittelu varhaisessa vaiheessa on suotuisaa neuroverkkojen rakentumisessa. Neuroverkkojen avulla ratkaistaan esimerkiksi matemaattisia tehtäviä. Varhaiskasvatuksessa koetut monipuoliset musiikkileikit

sekä musiikillinen toiminta ovat keskeisessä roolissa suhteessa lasten oppimiseen. Musiikilla on havaittu olevan positiivinen vaikutus kielten oppimiseen. (Karvi, 2018, 55.) Myös Rantalan (2014) mukaan musiikin vaikutukset hermostoon ovat voimakkaita ja nopeita lapsilla. Musiikki auttaa lapsen hyvinvointiin sekä oppimismahdollisuuksiin, parantaa lapsen emotionaalista kehitystä ja säätelyä sekä kielellisiä taitoja. Musiikki vaikuttaa myönteisesti myös lapsen hienomotoriseen koordinaatioon sekä kognitiiviseen kehitykseen. (Rantala, 2014, 83.)

Rantala (2014) tuo tutkimuksessaan ilmi musiikkikasvatuksen viisi merkitystä, jotka ovat kasvatus musiikkiin, musiikkiin liittyvä kasvatus, kasvatus musiikkia varten, kasvatus musiikin avulla ja musiikkikasvatus ammattina (Rantala, 2014, 81). Nämä neljä ensimmäistä liittyvät tämän kandin aiheeseen. Kasvatus musiikkiin kattaa musiikin kuuntelemisen ja tekemisen sekä opetuksen ja oppimisen. Musiikkiin liittyvä kasvatus sisältää opettamisen lisäksi oppimisen tietämyksen musiikin kuuntelemisesta, tekemisestä, teoriasta ja historiasta. Kasvatus musiikkia varten tarkoittaa musiikin oppimista ja opettamista valmistautumisena musiikin tekemiseen tai valmistautumisena esimerkiksi opettajan tai esiintyjän uraa varten. Kasvatus musiikin avulla kytkeytyy terveyteen, sielun tai mielen parantamiseen. (Rantala, 2014, 81.)

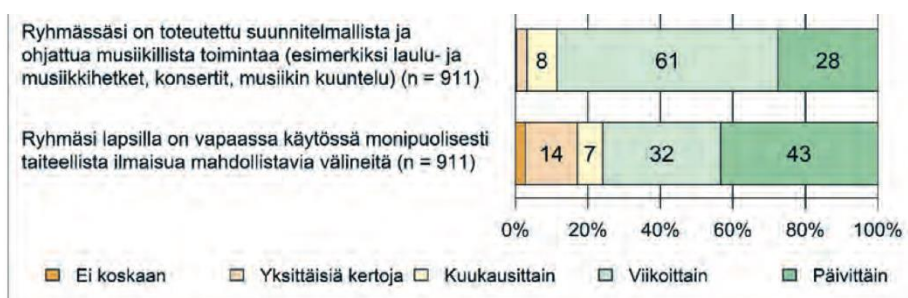
2.3 Musiikkikasvatuksen toteutuvuudesta

Teoriapohjaa luomaan Karvin (2019) arvio on mielestäni sopiva, sillä siinä selvitetään sekä käsitellään musiikkikasvatuksen toteutuvuutta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Vastausten perusteella voidaan havaita, että henkilöstön osaamisella on vaikutusta musiikkikasvatuksen laatuun sekä määrään. Mikäli ryhmässä on henkilöstöä, jonka osaamisaluetta on musiikki, koettiin tällöin musiikkikasvatus toteutuvan paremmin. Jotta musiikkikasvatuksen toteutumista halutaan edistää, tulee taidekasvatuksen asemaa vahvistaa varhaiskasvatuksessa. (Karvi, 2019, 94.) Voidaan ajatella erilaisten koulutusten olevan henkilökunnalle avuksi musiikkikasvatuksen toteutuvuuden ja laadun parantamiseksi. Karvin (2019) arvion mukaan musiikkitoiminnan sisällöissä on usein puutteita. Tutkimuksen vastauksista käy ilmi, että taiteellisella ilmaisulla on

erityisen heikko asema varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Arvioinnissa ilmenee, että musiikkikasvatus sekä kuvataidekasvatus eivät ole osana varhaiskasvatuksen jokapäiväistä arkea, vaan niiden toteuttaminen on satunnaista (Karvi, 2019, 159.). Voidaan ajatella varhaiskasvatussuunnitelmien olevan yhteydessä toteutuvuuteen. Mikäli kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ole erityistä kuntakohtaista mainintaa musiikkikasvatuksesta, tällöin toteutuvuus on todennäköisesti huonompi, kuin silloin jos kaupungilla on kiinnostusta musiikkikasvatukseen.

Karvin (2019) tutkimuksessa varhaiskasvatuksen henkilöstöltä kysyttiin musiikkikasvatuksen toteutumisesta varhaiskasvatuksessa. Vastaajista 61% mukaan suunnitelmallista sekä ohjattua musiikillista toimintaa on viikoittain. 29% henkilöstöstä kertoi päivittäisestä musiikkikasvatuksesta ja 10% vastaajista kertoi, että musiikkikasvatusta on vain kuukausittain tai harvemmin. (Karvi 2019, 91.) Vastauksista voi päätellä, että musiikkikasvatus on joissakin tapauksissa ulkoistettu täysin musiikkikoulun pitäjille. Nämä ovat osan vastausten mukaan maksullisia, jolloin kaikilla lapsilla ei ole mahdollisuutta päästä toimintaan mukaan (Karvi, 2019, 94). Päiväkodeissa tulisi olla mahdollisuus musiikkikasvatukseen ilman maksullista toimintaa.

TAULUKKO 1. Karvin (2019) kuvaaja, josta selviää päiväkodin henkilökunnan vastaukset prosentteina siitä, kuinka usein musiikillista toimintaa on toteutettu.

Musiikkikasvatuksesta on tehty monia tutkimuksia, joista on noussut esiin henkilökunnan osaaminen. On tutkittu, että musiikkikasvatuksen laadussa on huomattavissa suuria eroja eri päiväkodeissa, vaikka valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma edellyttää hyvää laatua. Kasvatushenkilöstön

kiinnostus sekä asiantuntijuus ovat nousseet merkittävimiksi tekijöiksi korkealaatuisen musiikkikasvatuksen luomiseen varhaiskasvatuksessa. Tutkimus suomalaisista varhaiskasvatuksen opettajista kertoo, että musiikillisten taitojen puute haastaa heitä musiikkikasvatuksen toteuttamisessa, vaikka musiikki nähdään arkisena vuorovaikutuksen osa-alueena pienten lasten kanssa. Jotta musiikkikasvatus onnistuisi varhaiskasvatuksessa arkipäivisin, tarvitsevat varhaiskasvatuksen opettajat sekä muu henkilökunta tukea ja lisäkoulutusta. (Ruokonen, Tervaniemi & Reunamo, 2021, 636–643.) Olisi tärkeää, että ainakin varhaiskasvatuksen opettajilla olisi asianmukainen osaaminen, jotta he pystyisivät toteuttamaan jokaiselle lapselle kuuluvaa laadukasta varhaiskasvatusta sisältäen laadukkaan musiikkikasvatuksen.

Musiikki on osana varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaista pedagogiikkaa, joka vaatii kasvattajalta psykologista sekä kasvatustieteellistä tietämystä (Ruokonen, 2020). Jokaisen yksittäisen lapsen oppiminen vaatii erityisesti havainnointia, arviointia sekä dokumentointia, jotta pystytään kehittämään oikeanlaisia oppimisympäristöjä sekä pedagogisia ratkaisuja lapsen parhaaksi. Myös musiikilla ja leikillä on varhaisessa vuorovaikutuksessa suuri rooli. (Ruokonen, Tervaniemi & Reunamo, 2021, 643.)

Tämän tutkimuksen aiheeseen liittyy myös tutkielma, joka käsittelee musiikkikasvatuksen toteutuvuutta. Tässä Häyrisen ja Räsänen (2021) tekemässä tutkimuksessa tutkittiin opettajien käsityksiä musiikkikasvatuksen toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa sekä musiikin eheyttämistä ja sen toteutuvuutta (Häyriinen & Räsänen, 2021, 4).

Tutkimuksen tuloksista selviää, että vastaajista 27% mukaan suunniteltua musiikkikasvatusta on viikossa useammin kuin kerran, suunnitelmallista musiikkia on kerran viikossa 45% vastaajan mukaan ja musiikkia kerran kahdessa viikossa 18% vastaajan mukaan. 9% vastanneista kertoi musiikkikasvatuksen toteutuvan kuukaudessa kerran tai harvemmin. Vastaajista 64% koki musiikkikasvatuksen todella tärkeäksi varhaiskasvatuksessa ja 36% vastaajista koki sen melko tärkeäksi. (Häyriinen & Räsänen, 2021, 25.) Tuloksista voidaan päätellä samaa, kuin Karvin (2019) arviosta. Musiikkikasvatus koetaan tärkeäksi, mutta sen toteutuvuus ei ole samassa suhteessa tärkeyden kanssa. Vaikka suunnitelmallista musiikkikasvatusta toteutetaan, on se silti vähäistä.

Tutkimuksessa selvisi myös, että haasteena musiikkikasvatuksessa on henkilöstön osaaminen sekä asenteet (Häyrinen & Räsänen, 2021, 31).

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että eheyttämisessä korostuu ajatus musiikista oppimisen edistäjänä sekä musiikin avulla voidaan oppia ja käsitellä erilaisia asioita. Eheyttämistä haastoi soitinten vähyys, huonot työvälineet sekä arjen kiire. (Häyrinen & Räsänen, 2021, 34–35.)

Tämän Häyrinen & Räsänen (2021) tutkimuksen voi liittää olennaisesti varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksen toteutuvuuteen niin kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa kuin yksikön toimintakohtaisestikin. Häyrinen & Räsänen (2021) tutkimuksen tulokset ovat yhteydessä varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkiosuuksiin ja sitä kautta myös musiikkikasvatuksen toteutuvuuteen.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimustehtävät ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa keskitytään musiikkikasvatukseen varhaiskasvatuksessa Pirkanmaan kaupunkien omien varhaiskasvatussuunnitelmien perusteella. Tavoitteena on selvittää, miten musiikkikasvatus näiden kaupunkien omista varhaiskasvatussuunnitelmissa näkyy sekä mitä eroja ja yhtäläisyyksiä Pirkanmaan sisällä kaupunkien varhaiskasvatuksen musiikkikasvatuksessa on. Kiinnostavaa on myös vertailla, miten kaupunkeja voidaan jaotella niiden varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkiosuuskien mukaan. Musiikkikasvatusta voidaan jaotella Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan esimerkiksi toimintatapojen perusteella tai oppimisen alueiden mukaan (Opetushallitus, 2022, 44–47). Karvin (2019, 55) mukaan musiikilla on merkittävä rooli suhteessa oppimiseen, näin ollen musiikkikasvatusta voidaan luokitella sekä vertailla myös sen mukaan, millainen rooli aineistoissa musiikkikasvatuksella varhaiskasvatuksessa on.

Tutkimuskysymykset:

1. Miten musiikkikasvatus näkyy kaupunkikohtaisissa osioissa Pirkanmaan eri kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa?
2. Miten kaupunkien omia musiikkikasvatuksen osioita voidaan vertailla tai luokitella?

3.2 Tutkimuksen lähestymistapa

Tutkimus toteutettiin laadullista eli kvalitatiivista menetelmää käyttäen. Eskolan ja Suorannan mukaan (1998) laadullinen ymmärretään pelkistetysti aineiston sekä analyysin kuvaamiseksi ei-numeerisesti. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysin on tarkoitus tuoda selkeyttä aineistoon sekä siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysin avulla pyritään tiivistämään aineisto niin, että sen sisältämä informaatio ei katoa (Eskola & Suoranta, 1998). Laadullisen tutkimusmenetelmän avulla maailmasta saatuja havaintoja voidaan siis jäsentää sanallisesti (Vilkkä, 2018).

Vilkan (2021) mukaan kvalitatiivisia menetelmiä käyttäen toteutetussa tutkimuksessa tutkimusaineiston kokoa säätelee laatu. Laadullisessa tutkimuksessa on tavoitteena, että tutkimusaineisto on tutkijan apuna teoreettisesti ymmärrettävän tulkinnan muodostamisessa tai jonkin ilmiön tai asian ymmärtämisessä (Vilkkä, 2021).

Laadullinen aineisto tarkoittaa siis yksinkertaistetusti tekstimuotoista aineistoa. Esimerkkinä laadullisesta aineistosta on jotakin tarkoitusta varten tuotettu kirjallinen materiaali (Eskola & Suoranta, 1998). Tässä tutkimuksessa kirjallisena materiaalina on Pirkanmaan kaupunkien omat varhaiskasvatussuunnitelmat.

Laadullinen tutkimusmetodi valikoitui tutkimukseen, sillä se on tutkimuksen aineistoon sekä luonteeseen sopiva. Tuomen ja Sarajärven mukaan laadullisessa tutkimuksessa yhtenä yleisenä aineistonkeruumenetelmänä on erilaisista dokumenteista koottu tieto (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tämäkin tukee valintaa laadulliseen tutkimusmenetelmään.

3.3 Aineiston valinta

Tutkittavaksi kohteeksi tutkielmassa muodostui Pirkanmaalla sijaitsevien kuntien sekä kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmat. Tutkimusaineisto hankittiin etsimällä Pirkanmaalaisien kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmia, joissa on erillisiä kaupunkikohtaisia mainintoja musiikkikasvatuksesta enemmän kuin vain Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2022) lainaten. Tutkimukseen

valikoitui koko Pirkanmaa siksi, koska tällöin saadaan laajempi tietämys kuntien ja kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien omista musiikki –osuuksista. Vertailun kautta pystytään myös saamaan kattavampaa ymmärrystä siitä, miten Pirkanmaan eri kaupunkien varhaiskasvatuksessa musiikkikasvatus näkyy ja mitä eroavaisuuksia sekä yhtäläisyyksiä niillä on. Tutkimusongelma on keskeisenä tekijänä määrittämässä sitä, millainen aineisto tutkimukseen hankitaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

3.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysitavaksi valikoitui laadullinen sisällönanalyysi. Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan sisällönanalyysin avulla pystytään analysoimaan erilaisia dokumentteja objektiivisesti sekä systemaattisesti. Tämän analyysimenetelmän avulla yritetään saada tiivistetyssä ja yleisessä muodossa kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan yksinkertaisesti pyrkimystä kuvata dokumenteissa olevaa sisältöä sanallisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Aineiston analysointi alkoi Pirkanmaan kaupunkien sekä kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien läpi käymisellä sekä musiikkikasvatuksen kaupunkikohtaisten osioiden tutkimisella. Kunkin kaupungin ja kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta tehtiin kattavat muistiinpanot, joita hyödynnettiin tutkimuksen tulokset –osiossa. Muistiinpanojen jälkeen luotiin kaksi eri taulukkoa, joista toiseen listattiin Pirkanmaan kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa esiin nostettuja musiikkikasvatuksen mainintoja ja toiseen musiikkikasvatuksen mainintojen sijainti oppimisen alueissa.

Musiikkikasvatuksen maininnat –taulukko koostettiin eniten mainintoja saaneista musiikkikasvatuksen tilanteista sekä yksittäisesti mainituista asioista. Tämä tuo keskeiset asiat selkeämmin esiin ja näin ollen tuloksia on helpompi vertailla keskenään.

Oppimisen alueet –taulukko luotiin tarkastelemalla Pirkanmaan kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkimainintojen sijaintia

varhaiskasvatussuunnitelmien oppimisen alueissa. Tämä auttaa hahmottamaan, miten kaupunkien musiikkikasvatus jakaantuu oppimisen alueille.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen tuloksia sekä pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin yksityiskohtaisesti. Tuloksien perusteella tutkittavat kaupungit voidaan jakaa kahteen; kaupunkeihin, joissa musiikkikasvatuksesta on yksittäisiä mainintoja, sekä kaupunkeihin, joissa on musiikissa painotus tai musiikilla suuri merkitys varhaiskasvatuksen kannalta. Ensimmäinen tutkimuskysymys liittyi siihen, miten musiikkikasvatus näkyy Pirkanmaalla eri kaupunkien ja kuntien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Seuraavat kappaleet vastaavat tähän tutkimuskysymykseen.

4.1 *Musiikkikasvatuksen yksittäiset maininnat kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa*

Tutkimuksessa selvisi, että kymmenen kaupungin omassa suunnitelmassa oli yksittäisiä mainintoja omasta musiikkikasvatuksesta. Nämä kaupungit olivat Hämeenkyrö, Kangasala, Kihniö, Mänttä-Vilppula, Pirkkala, Punkalaidun, Ruovesi, Tampere, Valkeakoski sekä Vesilahti. Tässä kappaleessa käsitellään näiden kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkikasvatuksen omia osioita.

Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 23) oman maininnan sai päivälepotilanteen unimusiikki.

Kangasalan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 55–56) musiikkikasvatuksen maininnat olivat lisätty oppimisen alueeseen minä ja meidän yhteisömme. Kangasalla hyödynnetään toiminnassa kattavasti kirjaston musiikkimateriaaleja. Kangasalla lasten kanssa tutustutaan paikalliseen kulttuuriin musiikin keinoin.

Kihniön kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 26) kerrotaan, että lapsille tarjotaan monipuolisia elämyksiä sekä kokemuksia eri oppimisen alueilla musiikillisen ilmaisun avulla.

Mänttä-Vilppulan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 11) mainitaan musiikillisen ilmaisun toteuttamisen mahdollistaminen helposti, että koko kehon käyttäminen mahdollistuu niin välineiden kuin tilojenkin osalta.

Pirkkalan kunnassa lapsia ohjataan kokeilemaan sekä tutkimaan taiteen erilaisia muotoja. Myös musiikkiesitykset nostettiin esille lapsille taiteen maailman kokemusten ja elämyksien muodossa. (Pirkkalan varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 58.)

Punkalaitumella puolestaan musiikkikasvatus sai oman maininnan ilmaisun monet muodot –osiossa sekä paikallisesti päätettävissä asioissa. Ilmaisun monet muodot kohdassa on henkilöstön omia nostoja tärkeäksi koetuista asioista, joissa näkyy musiikki. Paikallisesti päätettävissä asioissa mainitaan musiikkia käytettävän suomen kielen tukena. (Punkalaitumen varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 48–60.)

Ruovedellä varhaiskasvatuksessa hyödynnetään henkilöstön erityisosaamista musiikissa (Ruoveden varhaiskasvatussuunnitelma, 2017, 33).

Tampereella puolestaan huoltajille sekä lapsille on annettu mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatussuunnitelman koostamiseen sähköisen kyselyn kautta. Kyselyn mukaan musiikki oli mainittu useassa vastauksessa. (Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 4.)

Valkeakosken varhaiskasvatussuunnitelmasta (2022) käy ilmi, että musiikkiopisto toimii yhteistyökumppanina ja tarjoaa varhaiskasvatukseen palveluitaan. Kulttuuritoimelta on mahdollista tilata musiikkiesityksiä. Esikouluikäisten musiikkikasvatuksesta mainitaan soitinesittely ja musiikkiopistolaisten konsertti, mutta myös musiikilliset toimintatavat, kuten musiikkimaalaus, musiikkiperinne sekä erilaiset musiikkityylit. (Valkeakosken varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 27–94.)

Vesilahden varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022) mainitaan erilaiset musiikkiesitykset, jotka antavat lapsille kokemuksia ja elämyksiä taiteesta (Vesilahden varhaiskasvatussuunnitelma, 2022).

4.2 Musiikkipainotus kaupunkikohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa

Musiikkipainotus korostui Pirkanmaalla vain neljässä kaupungissa, jotka käydään tässä kappaleessa läpi. Välttämättä tätä ei voi nimetä musiikkipainotukseksi, mutta näiden kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien omissa osuuksissa näkyi parhaiten musiikkikasvatus ja sen hyödyntäminen yhtenä opetuskeinona varhaiskasvatuksessa. Nämä kaupungit olivat Ikaalinen, Kuhmoinen, Nokia sekä Pälkäne.

Ikaalisten varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022, 52) musiikkikasvatus näkyi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) oppimisen alueista kolmessa, ilmaisun monissa muodoissa, itsestä huolehtimisessa ja arjen taidoissa sekä digitaalisessa osaamisessa.

Ilmaisun monissa muodoissa Ikaalisten varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan: *“Arjessa hyödynnetään henkilöstön omien vahvuusalueiden lisäksi paikallisten toimijoiden erityisosaamista. Musiikilliseen ilmaisuun yhteistyötahona toimii paikallinen musiikkiopisto...”*. Musiikkiopisto antaa lapsille mahdollisuuksia päästä kokemaan soitinesittelyjä tai konsertteja. Ikaalisten varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan kaupungin musiikkikulttuurin ominainen soitin, harmonikka sekä siihen liittyvä kulttuuriperinne, johon lasten kanssa perehdytään. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot –oppimisen alue luo lapsille mahdollisuuden käsitellä esimerkiksi sukupuolta, kehoa tai seksuaalisuutta musiikin keinoin (Ikaalisten varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 26). Digitallinen osaaminen –alue antaa lapsille mediakokemuksia äänten tuottamisella, musiikkiin eläytymällä ja tuottamalla musiikkia itse. Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa harjoitellaan internetin hyödyntämistä tiedon hankkimiseen esimerkiksi musiikista. (Ikaalisten varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 27–28.)

Kuhmoisissa musiikin kuntakohtainen maininta näkyi ilmaisun monet muodot – osuudessa. Lapsille annetaan mahdollisuus oppia ilmaisun erilaisilla muodoilla. Musiikin keinoin voidaan oppia esimerkiksi kieltä, rytmiä, vuorovaikutusta, kehonhallintaa sekä tunteita. Kuhmoisissa kasvattajat rohkaisevat ja kannustavat lapsia luovuuteen sekä antavat mahdollisuuksia esiintyä. Lapsille annetaan mahdollisuus moneen luovaan toimintaan, kuten soittamiseen, laulamiseen, tanssimiseen ja runojen kuuntelemiseen. Ilmaisun eri muodoissa hyödynnetään henkilökunnan osaamista sekä paikallisia toimijoita, kuten musiikkiopistoa. Tämä musiikkiopisto tarjoaa vuosittain musiikkitapahtuman. (Kuhmoisten varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, 50.)

Kuhmoisten varhaiskasvatussuunnitelmaan on myös listattu vinkkejä musiikkiin. Musiikkivinkkejä listattu seuraavasti *“Musiikin kuuntelu, laulaminen, lapsen laulu, laulu lapselle, laulu lapsen kanssa, rytmittäminen, taputus, oma keho rytmisoittimena, piirileikit, laululeikit, rytmisoittimet, musiikin arvioiminen esim. levyraati ja musiikkisadut”*. (Kuhmoisten varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, 50.) Vinkeistä voidaan huomata musiikilla olevan monia yksinkertaisiakin toimintatapoja, joita kasvattajat voivat hyödyntää arjen eri hetkissä.

Nokialla varhaiskasvatussuunnitelmassa sivuttiin Karvin (2019) arvion musiikkikasvatuksen laadun ja määrän vähentymistä. Nokian varhaiskasvatussuunnitelman omasta osuudesta selviää, että musiikillista ilmaisua pidetään tärkeänä jokapäiväisessä varhaiskasvatuksessa. Musiikkitoimintaan yhdistettiin myös vuorovaikutus, joka kehittyi esimerkiksi laululeikkien, musiikkiliikunnan, laulupiirtämisen ja rytmittelyn avulla. Lapsen mielenkiintoa musiikkia kohtaan yritetään herätellä esimerkiksi soittaen tai laulaen. Nokian varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan myös näin: *“Aikuisen tehtävänä on tarjota erilaisia tapoja ja auttaa lasta löytämään musiikin maailma. Lasten spontaaneihin aloitteisiin tulee tarttua myös musiikissa.”* (Nokian varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 51.) Nokialla kasvattajien tulee tarjota lapselle mahdollisuuksia, joiden avulla lapsi voi kiinnostua musiikista. Musiikin spontaani toteuttaminen lasten pyynnöstä on kasvattajien tärkeää ottaa huomioon arjen toiminnan keskellä. (Nokian varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 51.)

Pälkäneen varhaiskasvatussuunnitelman (2022) ilmaisun monet muodot – osuudessa oli monia mainintoja viitaten kunnan musiikkikasvatukseen. Tämän varhaiskasvatussuunnitelman mukaan musiikin ajatus synnyttää iloa sekä musiikki kehittää monia asioita, kuten kielellistä kehitystä, persoonallisuutta, mielikuvitusta ja kiintymyssuhdetta. Musiikkia pidetään tärkeänä ilmaisun keinona lapsille. Laulaminen sekä soittaminen motivoivat lasta käsittelemään tunteita sekä ilmaisemaan itseään. Musiikkia käytetään Pälkäneellä arjen tilanteissa esimerkiksi pukemistilanteissa, liikuntahetkissä, vessakäynneillä sekä lepopöydillä. Soittimet ovat lasten vapaasti käytettävissä ja saatavilla. Pälkäneen varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022) mainitaan myös: *“Musiikkia, liikuntaa ja leikkiä hyödynnämme osana kuvallista ilmaisua. Lasten kanssa toteutamme musiikkimaalausta, piirrämme tanssien/mahalaudalla liikkuen tai keräämme taideteoksen materiaaleja maastosta.”* (Pälkäneen varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 43.)

Lapsia kannustetaan myös laulujen keksimiseen. Lapsia sadutetaan, riimitellään ja lorutellaan. Lapsia tutustutetaan myös teatterin muotoihin. Lapsille tarjotaan vaihtelevaa musiikkia. Pälkäneellä musiikin ilmaisu eri keinoin on lasten oppimisen kannalta merkityksellistä ja luovuutta kehittävää toimintaa.

(Pälkäneen varhaiskasvatussuunnitelma, 2022, 43.)

4.3 Tulosten analyysi taulukoiden ja luokittelun keinoin

Kaikki tulokset taulukoitiin, jotta aineistoa on selkeämpää käsitellä sekä analysoida. Tulokset analysoitiin aineistoista löytyvien kaupunkikohtaisten musiikkiosuuksien mukaan sekä oppimisen alueiden mainintojen mukaan. Taulukoiden avulla tuloksia luokitellaan musiikkimainintojen sekä oppimisen alueiden mukaan. Taulukot auttavat myös toiseen tutkimuskysymyksen vastaamisessa.

TAULUKKO 2. Pirkanmaalaisten kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien omien osuuksien musiikkikasvatuksen maininnat

Musiikkikasvatuksen maininnat Pirkanmaalaisten varhaiskasvatussuunnitelmien kaupunkikohtaisissa osioissa	Mainintojen määrä
Musiikki kokemuksina ja elämyksinä	4
Musiikki luovana ja ilmaisun tärkeänä keinona	4
Musiikilliset toimintatavat	4
Musiikkiopisto yhteistyökumppanina	3
Henkilöstön vahvuuksien hyödyntäminen	3
Soitinesittely ja konsertti	2
Paikalliseen kulttuuriin tutustuminen musiikin keinoin	2
Kirjaston musiikkimateriaalien hyödyntäminen	1
Päivälepotilanteen unimusiikki	1
Musiikki suomen kielen tukena	1
Musiikki huoltajien ja lasten mukaan tärkeä asia varhaiskasvatuksessa	1
Musiikin keinoin sukupuolen, kehon ja seksuaalisuuden käsittely	1
Mediakokemukset musiikista ja internetin hyödyntäminen tiedon hankkimiseen musiikista	1
Musiikkivinkkejä varhaiskasvatustoimintaan	1
Lapsen mielenkiinnon vahvistaminen musiikkiin	1
Musiikin spontaani toteuttaminen lasten aloitteesta	1
Lapsien kannustus laulujen keksimiseen	1

Taulukkoon on listattu aineistosta löytyvät musiikkiosuuksien maininnat sekä määrät, kuinka monta kertaa kyseinen asia on mainittu eri kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tuloksia voidaan luokitella esimerkiksi sen mukaan, montako mainintaa kukin musiikkikasvatukseen liittyvä asia sai. Tuloksia voidaan luokitella seuraavalla tavalla: tutkimustulokset osoittavat, että aineistojen omissa musiikkiosuuksissa voimakkaimmin nousi esiin musiikki kokemuksina ja elämyksinä, musiikki luovana ja ilmaisun tärkeänä keinona sekä musiikilliset toimintatavat. Nämä maininnat olivat neljän eri kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman omassa musiikkiosuudessa. Voidaan todeta, että Pirkanmaalla varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeimpänä musiikillisia toimintatapoja, musiikkia kokemuksina ja elämyksinä sekä musiikkia luovana ja tärkeänä ilmaisun keinona.

Tosiksi eniten mainintoja varhaiskasvatussuunnitelmissa sai musiikkiopisto yhteistyökumppanina sekä henkilöstön vahvuuksien hyödyntäminen. Näistä molemmista oli kolmessa aineistossa maininta. Soitinesittely ja konsertti sekä

paikalliseen kulttuuriin tutustuminen musiikillisin keinoin on molemmat mainittu kahdessa varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Yksittäisiä mainintoja varhaiskasvatussuunnitelmissa saivat kirjaston musiikkimateriaalien hyödyntäminen, päivälepotilanteen musiikki, musiikki suomen kielen tukena, musiikki huoltajien ja lasten tärkeäksi kokemana asiana, musiikin keinoin sukupuolen, kehon ja seksuaalisuuden käsittely, mediakokemukset musiikista ja internetin hyödyntäminen tiedon hankkimiseen musiikista, musiikkivinkkejä varhaiskasvatustoimintaan, lapsen mielenkiinnon vahvistaminen musiikkiin, musiikin spontaani toteuttaminen lasten aloitteesta sekä lasten kannustus laulujen keksimiseen. Näitä voidaan luokitella esimerkiksi samankaltaisuuden mukaan tai samaan aiheeseen liittyen. Lapsen mielenkiinnon vahvistaminen sekä lasten kannustus laulujen keksimiseen liittyvät molemmat lapsen motivointiin ja musiikin ilon löytämiseen. Puolestaan kirjaston ja internetin hyödyntäminen liittyvät molemmat ulkopuoliseen lähteeseen, josta saadaan tietoa musiikista tai uusia musiikkimateriaaleja. Musiikin spontaani toteuttaminen lasten aloitteesta sekä huoltajien ja lasten kokemus musiikin tärkeydestä ovat yhteydessä toisiinsa. Lapset kokevat musiikin tärkeänä ja toivovat tämän spontaania toteuttamista.

Mainintoja voidaan myös luokitella sen mukaan, mihin oppimisen alueeseen ne kuuluvat. Kielten rikas maailma –oppimisen alueeseen voidaan liittää esimerkiksi maininta musiikista suomen kielen tukena. Puolestaan ilmaisun monet muodot – oppimisen alueeseen voidaan liittää maininnat musiikista kokemuksina ja elämyksinä, musiikki luovana ja ilmaisun tärkeänä keinona, lapsen mielenkiinnon vahvistaminen musiikkiin sekä lasten kannustus laulujen keksimiseen. Minä ja meidän yhteisömme –alueeseen voidaan liittää maininnat musiikkiopistosta yhteistyökumppanina, mediakokemukset musiikista ja internetin hyödyntäminen sekä paikalliseen kulttuuriin tutustuminen musiikin keinoin. Kasvan, liikun ja kehityn –alueeseen voidaan liittää ainakin maininta musiikin keinoin sukupuolen, kehon ja seksuaalisuuden käsittelystä.

Luokittelua voidaan tehdä sen mukaan, mitkä asiat taulukossa saivat eniten mainintoja, mihin oppimisen alueeseen kuuluvat tai mitä yhteyksiä maininnoilla on keskenään.

TAULUKKO 3. Oppimisen alueiden maininnat

Oppimisen alueet, joista mainintoja	Mainintojen määrä
Ilmaisun monet muodot	8
Minä ja meidän yhteisömme	1

Tuloksista käy ilmi, että ilmaisun monet muodot –oppimisen alueelle sijoittui suurin osa kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien kaupunkikohtaisista musiikkimaininnoista. Kaupunkeja tutkimuksessa oli kaikkiaan 14 ja kahdeksassa musiikkikasvatus mainittiin ilmaisun monet muodot –alueella. Oppimisen alueista minä ja meidän yhteisömme sai yhdessä varhaiskasvatussuunnitelmassa musiikki maininnan. Tuloksista käy ilmi, että laaja-alaisen osaamisen alueista oli mainintaa digitaalisesta osaamisesta sekä itsestä huolehtimisesta ja arjen taidoista. Viidessä varhaiskasvatussuunnitelmassa kaupungin oma musiikki – osio ei ollut oppimisen alueella tai laaja-alaiseen osaamiseen liitettyä. Joidenkin kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkikasvatuksen maininnat sijoittuivat useampaan kuin vain yhteen oppimisen alueeseen tai laaja-alaisen osaamisen alueeseen. Tulokset voidaan luokitella oppimisen alueiden mukaan kahteen, kuten myös laaja-alaisen oppimisen alueista kahteen.

Tutkimuksessa tutkittiin Pirkanmaalla sijaitsevien kaupunkien ja kuntien omien varhaiskasvatussuunnitelmien musiikkikasvatusosioita. Tuloksista selvisi, että suurella osalla Pirkanmaan kaupungeista varhaiskasvatussuunnitelmassa ei ollut kattavaa kaupunkikohtaista mainintaa musiikkikasvatuksesta. Aineistoista kuitenkin löytyy musiikkikasvatuksen viitaukset Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022).

Tutkittavista 14:stä kaupungista kymmenessä oli yksittäisiä mainintoja musiikkikasvatuksesta ja neljässä musiikkikasvatusta oli korostettu. Voidaan huomata, että kaikista Pirkanmaan 23 kaupungista tutkimatta jätettiin 8 kaupunkia. Tämä sen takia, että kyseisissä kaupungeissa ei ollut musiikkipainotusta, eikä musiikkia korostettu varhaiskasvatuksessa. Tähän listaan lukeutuu myös yksi kaupunki, jonka varhaiskasvatussuunnitelma ei ollut julkisesti näkyvissä.

Aineiston perusteella voidaan sanoa, että suuressa osassa kaupungeista musiikkikasvatus ei näkynyt varhaiskasvatussuunnitelmissa vahvasti. Tähän saattaa olla monia eri syitä, mutta tässä tutkimuksessa ei pureuduta niihin. Voidaan huomata, että eniten musiikkikasvatuksen omia mainintoja tuli Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) mukaan oppimisen alueesta ilmaisun monet muodot.

Aineistona käytettyjä varhaiskasvatussuunnitelmia voidaan luokitella sen mukaan, mitä yhteistä niissä on tai kuinka paljon musiikkikasvatus näkyy eri suunnitelmissa. Varhaiskasvatussuunnitelmia voidaan myös luokitella musiikkitoiminnan sisältöjen sekä oppimisen alueiden mukaan.

5 POHDINTA

Tutkimusta voidaan arvioida niin luotettavuuden kuin eettisyyden näkökulmasta. Tutkimuksen luotettavuutta sekä pätevyyttä voidaan parantaa arvioivalla työtavalla. Laadullisessa tutkimuksessa arviointia voidaan pitää kriittisenä tarkasteluna. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Luotettavuuden sekä eettisyyden voidaan ajatella olevan laadullisessa tutkimuksessa selkeä ja olennainen asia (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Tässä osiossa käydään läpi tutkimuksen johtopäätelmät, luotettavuus sekä eettisyys.

5.1 Johtopäätelmät

Tutkimuksen tutkimuskysymyksissä pohdittiin, miten musiikkikasvatus Pirkanmaalla näkyy sekä miten voidaan vertailla ja luokitella kaupunkien omia musiikkikasvatuksen osioita. Tutkimuksessa selviää, että osassa Pirkanmaalaisissa kunnissa musiikkikasvatus koetaan merkittävässä roolissa varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen avulla saatiin selville, miten musiikkikasvatus näkyy Pirkanmaalla tutkittavien kaupunkien ja kuntien omissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tutkimuksen avulla voidaan kuvailla musiikkikasvatuksen nykytilannetta varhaiskasvatuksessa. Voidaan päätellä musiikkikasvatuksen toteutuvan, kun se on saanut kuntien omissa varhaiskasvatussuunnitelmissa maininnan. Varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta voidaan myös päätellä, mitkä asiat ovat musiikkikasvatuksen suhteen suosiossa ja mitkä eivät. Monen eri kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta nousi esiin oppimisen alueiden ilmaisun monet muodot –osio. Kaikista tutkimukseen osallistuneista neljästätoista Pirkanmaan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta kahdeksassa musiikkikasvatuksen maininnat olivat ilmaisun monet muodot –oppimisen alueella. Tällä samalla

oppimisen alueella Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) on myös suurin osa musiikkikasvatuksen maininnoista.

Kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa erityisesti musiikki kokemuksina ja elämyksinä, musiikki luovana ja ilmaisun tärkeänä keinona sekä musiikilliset toimintatavat ovat mainittu monessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Kuten Rantala (2014) tutkimuksessaan kertoo, lapset ovat innokkaita ilmaisemaan musiikkia vapaasti, omalla henkilökohtaisella tavallaan (Rantala, 2014, 156). Tämän takia on tärkeää, että musiikilliset toimintatavat sekä musiikki ilmaisun keinona ovat nostettu monen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa esiin. Näistä tuloksista voidaan päätellä, että musiikin kokemusta, luovuutta, ilmaisua ja musiikillisiä toimintatapoja pidetään erityisen tärkeitä Pirkanmaalaisissa kunnissa.

Henkilökunnan musiikillisten vahvuuksien hyödyntäminen sekä paikallisten toimijoiden, kuten musiikkiopiston hyödyntäminen nousi esiin monen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Tärkeää on hyödyntää työntekijöiden vahvuuksia ja osaamista, jotta toiminnasta saadaan laadukkaampaa. Henkilöstön osaaminen voi vaikuttaa positiivisella tavalla myös muun henkilöstön oppimiseen ja toimintatapoihin. Kuten Karvin (2019) raportissa kerrotaan, on henkilöstön osaamisella vaikutusta musiikkikasvatuksen määrään sekä laatuun. Mikäli henkilöstöllä on musiikillista osaamista, tällöin myös musiikkikasvatus toteutuu paremmin. (Karvi, 2019, 94.)

Suunnitelmista nousee vahvasti esiin lapsille erilaisten mahdollisuuksien sekä tapojen tarjoaminen musiikilliseen toimintaan. Laulaminen ja musiikkiliikunta näkyi myös merkittävästi varhaiskasvatussuunnitelmissa. Monessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on kirjattu samalla tavalla musiikki toimintatasolla ja sisältötasolla, eli miten musiikkitoimintaa järjestetään ja mitä kaikkea siihen kuuluu. Varhaiskasvatussuunnitelmissa ei näkynyt tavoitteita toiminnalle, vain musiikkikasvatuksen sisältöjä sekä toimintaa.

Tutkimustuloksista saadaan selville, että osassa Pirkanmaalaisissa kaupungeissa ja kunnissa musiikkikasvatus koetaan merkittävässä roolissa varhaiskasvatuksessa oppimisen ja vuorovaikutuksen työkaluna. Oli

mielenkiintoista, miten samankaltaisesti kaupunkien omissa musiikkiosuuksissa sivuttiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022) kerrottuja varhaiskasvatuksen tavoitteita ja toimintatapoja.

Tutkimustuloksien avulla saadaan selville, mikä mahdollisesti tuottaa haasteita musiikkikasvatuksen järjestämisessä ja mikä on kaupunkien vahvuus. Tulosten perusteella voidaan nähdä tarpeellisena henkilöstön lisäkouluttaminen. Kaupunkien varhaiskasvatuksen työntekijöille voidaan antaa mahdollisuus lisäkoulutuksiin musiikkikasvatukseen liittyen, tarjota mahdollisuus erilaisiin materiaaleihin tai antaa uusia ideoita musiikkikasvatuksen toteuttamiseen. Kuten Ruokonen, Tervaniemi ja Reunamo (2021) toteavat, musiikkitaitojen puute tekee musiikkikasvatuksen järjestämisestä haastavaa ja yksipuolista. Kouluttamalla opettajia ja muuta varhaiskasvatuksen henkilökuntaa saadaan musiikkikasvatusta lisättyä arkipäiviin. (Ruokonen, Tervaniemi & Reunamo, 2021, 636–643.)

Monissa kaupungeissa musiikkikasvatuksessa korostettiin samoja asioita. Kaiken kaikkiaan tutkimuksen avulla saatiin selville, miten musiikkikasvatus Pirkanmaalla näkyy ja mitä asioita musiikkikasvatuksesta kaupungit pitävät merkittävänä sekä mainitsemisen arvoisena. Tutkimustuloksista ei kuitenkaan saada selville suoraa yhteyttä musiikkikasvatuksen toteutuvuuteen, joka olisi ollut kiinnostavaa tietää.

Tutkimustuloksien avulla voisi kehittää jatkoksi uuden kyselytutkimuksen, jonka avulla selvitetäisiin näiden Pirkanmaalaisten kuntien musiikkikasvatuksen toteutuvuutta varhaiskasvatuksessa. Tämä olisi erityisen mielenkiintoista, koska tällöin musiikkikasvatuksen toteutuvuutta voitaisiin vertailla kaupunkien omiin varhaiskasvatussuunnitelmiin.

5.2 Tutkimuksen eettisyys

Laadullisessa tutkimuksessa kaikissa tutkimuksen vaiheissa on läsnä eettiset kysymykset. Eettisten periaatteiden mukaan tutkimuksessa olevia tutkittavia tulee kunnioittaa, merkittävää on myös estää aiheuttamasta tutkittaville

aiheutuvia haittoja. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija myös avaa ratkaisuitaan sekä perustelee ne ja arvioi niiden merkityksiä suhteessa lopputuloksiin. (Vuori, 2024.) Tutkimuksen pohdinta –osuudessa tarkastellaan usein tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa eettisyyttä voidaan pitää tutkimuksen luotettavuuden toisena puolena. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Vaikka tutkimuksen aineistona oli julkisesti kaikille saatavilla olevat asiakirjat, koen silti tietyn eettisen vastuun vasuja käsitellessä.

Tässä tutkimuksessa tutkittavana oli kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmat, eikä niinkään yksittäiset ihmiset. Eettisyyden takia tutkimatta jätetyt Pirkanmaan kunnat ja kaupungit jätettiin mainitsematta tekstissä.

Tekstiin päädyttiin laittamaan vain ne kaupungit, joissa oli vähäistäkin mainintaa musiikkikasvatuksesta.

5.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen tekemisessä olennaista on arvioidea tehdyn tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimusta voidaan arvioida tutkimuksen pätevyyden eli validiteetin avulla. Tutkimuksen pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän pätevyyttä suhteessa siihen, mitä tutkimuksessa on ollut tarkoituksenakin tutkia. (Vilkkä, 2021.)

Luotettavuutta tutkimukseen tuo hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen tutkimuksen tekemisessä. Hyvän tieteellisen käytännön tavat voidaan liittää esimerkiksi tieteellisen työn tekemiseen, eettisyyteen sekä tutkimusaineiston hallintaan ja käsittelyyn. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK], 2023.)

Tutkimuksen luotettavuuteen voidaan liittää lainaukset tutkittavista dokumenteista, joten näiden käyttö on harkittua tässä tutkimuksessa.

Tutkimus on toistettavissa, koska tutkimuksessa käytetyt asiakirjat ovat julkisia. Joku toinen tutkija voi päätyä tutkimuksessaan erilaisiin päätelmiin, kuin tässä tutkimuksessa saatiin.

Tutkimuksessa tehtyä luokittelua voidaan pitää aineiston järjestämisen tapana. Aineistosta määriteltiin luokkia sekä lasketaan, kuinka monta kertaa luokat

aineistossa esiintyvät. (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Näin tehtiin myös tässä tutkimuksessa. Taulukot 2. ja 3. luotiin selkeyttämään aineistosta nousevia tuloksia. Nämä taulukot ilmaisevat luokittelua, mitkä saadaan tuloksista. Näiden taulukoiden perusteella pystytään tekemään tarkempaa luokittelua aineistosta syntyvistä havainnoista. Tutkimuksen luokittelu on loogisesti muodostettu aineistossa esiin nousseista tutkimukselle merkittävistä asioista; oppimisen alueiden luokittelu mainintojen mukaan sekä musiikkikasvatuksen maininnat kaupunkien omissa musiikkikasvatuksen osioissa sekä niiden toistuvuus.

LÄHTEET

- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino.
- Häyrinen, J. & Räsänen, A. (2021). Musiikkikasvatus ja sen eheyttäminen varhaiskasvatuksessa. Tutkielma, Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/136392/HäyrinenRäsänen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf
- Rantala, K. (2014). Narratiivisuus musiikkikasvatuksessa. Tapaustutkimus musiikkileikkikoulupedagogiikasta. Tampere University Press. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/95022/978-951-44-9395-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A. & Hjelt, H. (2019). Varhaiskasvatuksen laatu arjessa – Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1519.pdf
- Ruokonen, I. (2020). Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa: Hujala, E., Turja, L. & Alijoki, A. Varhaiskasvatuksen käsikirja. (5., uudistettu painos.) PS-kustannus.
- Ruokonen, I., Tervaniemi, M. & Reunamo, J. (2021). The significance of music in early childhood education and care of toddlers in Finland: an

extensive observational study. *Music Education Research*, 23(5), 634-646.

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14613808.2021.1965564?needAccess=true>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6.html>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Vilka, H. (2018). Havainnot ja havainnointimenetelmät tutkimuksessa. Teoksessa: Valli, R. & Aarnos, E. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin*. 1, *Metodin valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle*. (5., uudistettu painos). PS-kustannus.

Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. (5., päivitetty painos). PS-kustannus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. (2018). *Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset*. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_Perusteet-ja-suositukset_web.pdf

AINEISTOLÄHTEET

- Hämeenkyrön kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
<https://hameenkyro.fi/palvelut/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatussuunnitelma/>
- Ikaalisten kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. (2022). <https://ikaalinen.fi/wp-content/uploads/2022/09/Ikaalisten-kaupungin-varhaiskasvatussuunnitelma-2022-1.pdf>
- Kangasalan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
<https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2022/06/Kangasalan-varhaiskasvatussuunnitelma-2022.pdf>
- Kihniön kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
https://www.kihnio.fi/file_attachment/get/Kihniön%20kunnan%20varhaiskasvatussuunnitelma%202022.pdf?attachment_id=3199
- Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2019).
<https://peda.net/kuhmoinen/vsp2/vsp2018/kv2tv:file/download/59bbd2f92b9c1b3b4ab5007a15367d28f6b0275d/Kuhmoisten%20vasu%202019%20tulostettava%20versio.pdf>
- Mänttä-Vilppulan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
https://www.manttavilppula.fi/site/assets/files/8396/vasu_2022.pdf
- Nokian kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/27195817>
- Pirkkalan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
https://www.pirkkala.fi/wp-content/uploads/files/62b15fa0475a6c4a65e80dbe/Pirkkalan_kunnan_varhaiskasvatussuunnitelma_2022.pdf
- Punkalaitumen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
https://www.punkalaidun.fi/punkalaidun_nettiliitetiedostot/editori_materiaali/39901.pdf?name=Punkalaitumen_kunnan_varhaiskasvatussuunnitelma_2022
- Pälkäneen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
<https://www.palkane.fi/images/kasvatus-ja->

[opetus/varhaiskasvatus/Palkaneen%20varhaiskasvatussuunnitelma%201.8.2022.pdf](https://www.palkaneen.fi/opetus/varhaiskasvatus/Palkaneen%20varhaiskasvatussuunnitelma%201.8.2022.pdf)

- Ruoveden kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2017).
https://ruovesi.fi/attachments/text_editor/64.pdf
- Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/27942430>
- Valkeakosken kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
<https://www.valkeakoski.fi/uploads/2022/06/c2f69880-valkeakosken-varhaiskasvatus-ja-esiopetussuunnitelma-2022-2023-1.pdf>
- Vesilahden kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. (2022).
https://www.vesilahti.fi/wp-content/uploads/vesilahden_varhaiskasvatussuunnitelma_2022-1.pdf